

Amalie med *Hieronymus Vogt*, Borger og Farver i Kjøbenhavn. Denne sidste rejste mange Aar efter Spørsaaret om den „Wienerske Arv efter Greve Hannibal Løwenschild“ og fik sin Svoger Nic. Poulsen til d. d. Valby 25. Okt. 1731 at afstaa ham sin Broderlod i denne Arv, mod at Vogt, hvis han fik den udbetalt, skulde svare 300 Rdl. til Degnens Søn, *Rudolf Bølich von Løwenschild*¹⁾.

Medens Degnen nemlig havde aflagt Navnet Løwenschild, som altfor prunkende for hans Stand og Vilkaar, gjenoptoges dette af hans eneste Søn. Denne, der var født i Valby 1714, blev Student fra Helsingør 1732, tog theologisk Attestats 1738, blev Sognepræst i Veterslev og Hømb paa Sjælland 1747, til Dannemarre og Tillitse paa Laaland 1765 og døde her 13 Juli 1770. Han var gift med *Christence Lønborg*, Datter af reside- rende Kapellan til Aarhus Frue Kirke Johan Lønborg og Anna Rodenburg, men havde ingen Børn, saa at Navnet fuldstændigt uddøde med ham.²⁾

Borgerlige rigsdagsmænd fra 1660.

Ved **Frederik Barfod**.

(Sluttet).

Klein (Hans Pedersen),

Københavns 4de rigsdagsmand, findes i alle vore kilder, deltog ifølge *P. V.* og *R.* i alle gejstlighedens og borgerskabets fælles- andragender, kun ikke i det af 30. okt., som heller ikke de øvrige københavnere underskrev; tilsagdes til arvehyldingen, underskrev både *H. T.* og *E.*

En *Nils Jensen* levede i det 15de hundredår og var „af

¹⁾ Genealog. herald. Selskabs Samlinger, Spec., Løwenschild.

²⁾ Rhode, Laal.-Falster, anf. St. Wibergs Præstehist.

adelig slægt¹⁾. Hans søn *Jens Nilsen* blev fader til den *Nils Jensen*, som 1503 var rådmand i Vejle, men døde 1528 som borgmester ssteds. Han byggede 1513 Trefældighedskapellet ved kirken, i hvilket han selv og hans slægt bleve gravlagte²⁾. I Vejle rådstuarkiv findes en protokol, indrettet 1615 af borgm. Klemens Sörensen Vedel, hvori denne skriver: „Anno 1523 gieste kong Christian den 2den i denne Nis Jensöns Huss til Herbergh, oc der førte Hr. Mogens Munckh, da Landzdommer, hannem det Bref fra Viiborgh, som Danmarckis Riiges Raad oc Adelen, som der hafde været forsamled, havde opschrefuit hannem Huldshaf oc Mandshaf udi“³⁾. — Et af borgm. Nils Jensens børn med *Kirsten* var *Mads Nilsen*, død som borgm. i Vejle 1539, der med *Ellen* (Leñe) *Kristensdatter* († 1556, en datter af borgm. Kristen Nilsen i Varde)⁴⁾ havde sønnen *Jakob Madsen Vejle* (f. $\frac{24}{7}$ 1538, † $\frac{24}{9}$ 1606), kendt som en særdeles hæderlig og nidkær biskop i Fyn. Han ægtede $\frac{13}{10}$ 1566 *Karen Baggessdatter* (f. o. 1548, † $\frac{4}{5}$ 1615), en datter af rådmand *Bagge Jensen* i Ribe, og havde med hende tretten børn, iblandt hvilke var sønnen *Peder Jakobsen*, om hvem vi strags skulle tale noget nærmere. — (Af de andre børn skulle vi nævne Mads Jakobsen („Matthias Jacobæus, Kristian IV.s bekendte livlæge, f. i Ribe $\frac{24}{7}$ 1569, † i Århus $\frac{15}{5}$ 1636), som ved biskop Jens Gødesens datter blev fader til biskop Jakob Madsen i Århus, f. $\frac{17}{10}$ 1602, † $\frac{3}{6}$ 1660⁵⁾).

Nysnævnte *Peder Jakobsen*, f. $\frac{15}{8}$ 1570, † $\frac{8}{8}$ 1651, var borger og købmand i Odense og havde $\frac{21}{4}$ 1605 bryllup med *Marine Andersdatter Klyn* (f. 1587), en datter af rådmand Anders Sörensen Klyn i Ribe (f. 1551, † 1598)⁶⁾. Af dette ægteskab fødtes i det mindste fem børn, men sikkert flere. — Det er ikke fuldstændig sikkert, men der er dog en til vished grænsende sandsynlighed for, at rigsdagsmand **Hans Pedersen Klein**, født

¹⁾ Prof. V. Kleins (håndskrevne) „Slægtbog“. — ²⁾ Gaarmann, „Weile Kiøbstad“ s. 42-43 og 78. — ³⁾ ssteds s. 79. — ⁴⁾ Provst J. Vahls „Slægtbog“ I. 83. — ⁵⁾ Worm, „Lexicon“ I. 485, II. 23; Mølbech, „Hist. Aarb.“ III. 180-81; Kinch, „Ribe By“ II. 159-60; Ingerslev „Lægestat.“ — ⁶⁾ Kinch II, 218-23 o. fl. st.

i januar 1618 (1617?), var det ene af disse børn. Marine Klyn hørte til en gammel, udbredt og mægtig slægt i Ribe, der, gætte vi, stammede fra Holland, og hvis hollandske navn selvfølgelig er udtalt Klein; men *hendes* slægtnavn har da sønnen optaget som sit, hvad jo i hin tid og over hundrede år senere var meget almindeligt*). — (Saledes optog også min farfader og alle hans syskende sin moders slægtnavn, Barfod, og vi have hundreder af eksempler på det samme.)

Om H. P. Kleins barndom og ungdom vide vi intet. Sagens har han været en livlig, fræmadstræbende dreng, og, så sandt vor gætning er rigtig, vide vi jo, at han både på fædrene og mødrene side havde talrige, indflydelsesrige slægtninger, der nok kunde sørge for hans udvikling og fræmkomst. Vi ville da håbe, at de også have gjort det. Desuden var hans fader vistnok en meget velhavende mand. Efter tidens skik har sønnen sagens søgt en eller anden tysk skrive- og regneskole, hvorpå måske også den tyske brug af „om“ (o: for) og „som“ (o: end) i hans senere meddelte „memorial“ kunde tyde. Af hans syskinde kende vi slet ingen.

Ham selv kende vi først fra 1650, og han synes allerede dengang at have måttet være ret velhavende, da der $\frac{9}{8}$ 50 udstedtes skøde til ham og hans arvinger på tre byggegrunde indenfor fæstningen: den ene i Stormaregade (24 alen bred, 79 lang), liggende imellem Jens Jensens på den ene og Alfred Olufsens på den anden side; den anden, som er lige over for (ligeledes 24 og 79 alen), liggende ud til Ditmarskegade, imellem Jon Olufsens på den ene og Hans Sørensens på den anden side¹⁾; den tredje dér, hvor Frederiks hospital nu ligger, men som næppe synes at være bleven bebygget²⁾. Samme år, $\frac{27}{12}$ 50, blev han

¹⁾ „Sæll. Reg.“ 1650 fol. 456. — ²⁾ V. Klein, „Slægtebog“. — *) Efter at dette var skrevet, ser jeg, at prof. V. Klein har gættet det samme, og at han blandt andet støtter sin gisning derpå, at Marines broder, præsten Frederik Andersen Klyn i Vindinge, i sine slægtmeddelelser fortæller, at han var med til H. P. Klyns bryllup, medens denne ved brylluppet i kirkebogen kaldes H. P. Klein og ved sit første barns døb H. P. Klein. Ribes historiker, J. F. Kinch, hvem han 1882 meddelte denne sin gisning, fandt den højst rimelig, og nu finder, som det synes, også O. Nielsen den rimelig („Biog. Lex.“ IX. 216), skönt han i „Kbhvns Hist.“ havde tillagt Klein en tysk byrd.

som købmand i Kbhvn ved juledrikken medlem af det danske kompagni (skydeselskabet)¹⁾. — Da hans fader den følgende sommer døde, synes han at have arvet ny formue, og han træder nu også jævnligere op, ikke alene som fadder osv.²⁾, men tillige som forretningsmand, og flere hværv betros den endnu unge mand. 1654 var han således formand for tingmændene (bytingsretten) og underskrev $\frac{18}{5}$ som første mand deres skrå³⁾. I en kgl. konfirmation på rentekammerets afregning af $\frac{18}{7}$ 1658 kaldes han „ærlige og velfornemme mand Hans Pedersen Klein, borger og handlingsmand her i staden“. $\frac{14}{7}$ 1661 fik han ordre til at indtræde i det nævn, som „efter foregående granskning og besigtelse“ skulde afgøre, „hvilke huse, gårde og byggepladser Helligtrefældigheds [o: Trinitatis] kirke som den rette sognekirke vedkommende ere“⁴⁾. Samme år blev han endvidere medlem af købmændenes og kræmmernes kompagni. $\frac{15}{2}$ 1666 „blev borger, købmand og formand for de 32 borgere H. P. Klein efter kgl. maj.s nådigste anordning af velb. hr. statholder Krf. Gabel indsat at være rådmand her i staden“⁵⁾.

I en menneskealder havde man i Kbhvn begyndt på det ene „sukkerværk“ efter det andet, men intet af dem havde villet trives. Så fik den driftige renteskriver Jens Lassen 1653 privilegium på at besejle de vestindiske øer, og også hos ham opstod nu tanken om at anlægge et sukkerraffinaderi. Det kompagni, som han fik stiftet, fik $\frac{3}{11}$ 1655 tyve års eneret på at holde „en raffinerer til det sukker, som det lod indkomme fra Indien og andre steder.“ Næste år købte kompagniet den grund i Stokholmsgade, hvor endnu sukkerraffinaderiet Föniks drives, og $\frac{7}{5}$ 57 fik det toldfrihed på det uraffinerede sukker, som det indførte, medens det skulde give told af det raffinerede, som det udførte. Allerede et par måneder forinden havde man sluttet en kontrakt med Samuel Meyer og Sören Lavritsen Præstø, som skulde styre værket, og endnu samme år stod fabribygningen færdig. Jens Lassen havde i sit kompagni både prinsesse Frede-

¹⁾ O. Nielsen, „Kbhvns Dipl.“ V. 370-73. — ²⁾ Frue kirkebog $\frac{11}{4}$, 52 og oftere. — ³⁾ O. Nielsen, „Kbhvns Dipl.“ V. 370-73. — ⁴⁾ ssteds VI. 364. — ⁵⁾ ssteds VI. 116.

rikke Amalie og rigshovmester Peder Reedtz, men iblandt de ni andre oprindelige deltagere vare såvel H. P. Klein som hans svåger (?) og nabo Hans Sörensen. Så kom imidlertid krigen, og $\frac{16}{6}$ 61 måtte kompagniet opløse sig og være glad, at Peter Luchelman lejede både fabrik og inventarium samt købte alle varerne¹⁾.

Kbhvns borgere havde gentagne gange andraget om lettelser i told, indkvartering osv., om lige rettigheder med adelen ved køb af jordegods og adgang til æmbeder og æresposter, om at Kbhvn måtte blive „en fri rigsstad og en fri rigens stand med stemme på rigsdagen.“ I alle disse andragender havde Klein deltaget og sandsynligvis været en af førerne. De havde dog hidtil henligget upåagtede, men, da Karl Gustaf 2den Gang rykkede mod byen, gik kongen og rigsrådet $\frac{20}{8}$ 58 ind på dem; og $\frac{24}{3}$ 59 udstedtes endvidere de privilegier, som gave Kbhvns „toogtredivemænd“. De første valg af disse fandt sted den følgende $\frac{14}{4}$, og blandt de valgte var Klein, som næste år blev en af deres formænd. Vi se ham nu også deltage i alle borgerskabets følgende andragender og klager: af $\frac{21}{1}$ 60 om garnisonsforholdene, $\frac{26}{4}$ 60 om fredsunderhandlingen, $\frac{9}{6}$ 60 om toldfrihed samt om stændernes sammenkaldelse og $\frac{18}{7}$ 60 om borgernes privilegier. Til rigsdagen 1660 valgtes han ligesom Fred. Turesen af de 32 mænds råd.

Krigen og dens mangehånde hændelser kunne vi her ikke medtage, men under krigen og belejringen ydede han øl osv. til hofstaten og søetaten, lante nu og da kongen rede penge, og fik derfor udlæg i jordegods samt indvisning på told i Norge. Det var ikke småsummer, han således tid efter anden fik tilgode. Vi skulle nævne nogle af dem, men kunne langt fra nævne dem alle, da en mængde beviser og dokumenter forgæves have været eftersøgte. — For leveringer til søetatens fornødenheder $\frac{17}{9}$ 53 til $\frac{11}{12}$ 57 blev hans tilgodehavende 5040 rdl. 3 ort 8 sk., for leveringer til hofetatens fornødenhed fra $\frac{22}{4}$ 56 til $\frac{13}{7}$ 58 blev det 3330 rdl. 2). — $\frac{21}{2}$ 59 fik rentemesteren ordre til at akkordere

¹⁾ O. Nielsen, „Kbhvns Hist.“ IV. 230 flg. og 319-27. — ²⁾ Afregninger osv. Lit. H nr. 27.

med ham om øl til hofstaten „imod forstrækning udi vor og kronens jordegods for såmeget, som det sig bedrage kan“¹⁾, og $\frac{5}{3}$ 59 ordre om jordegods, der kan forrente segs prosent, som han begærer i pant for penges forstrækning til garnisonens og hofstatens fornødenheder²⁾. — $\frac{31}{3}$ 59 har han da bekommet gods til pant udi Tryggevælde og Vordingborg amter for 5872 rdl., men herimod indleveret en designation med flere adskillige kvitteringer „for varer og rede penge, forstrakte til kgl. majs og garnisonens fornødenhed,“ og samme tid fik han til ejendom i Tryggevælde amt med Højstrup 12 tdr. 1 skp. 2 fdk. 1 alb. hartk. samt i Jungshoved amt 10 tdr. 3 sk. hartk.³⁾ — $\frac{23}{8}$ 59 fik rentemesteren endvidere ordre om Jungshoved gård og bøndergods, som Klein begærer til pant, og som skal beregnes efter renteritaksten til segs prosent rente⁴⁾.

Under $\frac{1}{10}$ 1659 udgik atter et missive til rentemesteren, der giver os et tro spejlbillede af hin tids jammerlighed:

„Eftersom os elskelige Hans Pedersen Klein, indvåner i vor købstad Kbhvn, tilforne haver bekommet vores nådigste indvisning udi nogle toldsteder udi vort rige Norge, efter vores hannem derpå givneskriftlig assignationers videre formælding, og eftersom sammé assignationer ej deres fræmgang haft haver, formedelst toldstedernes middel af vores statholder der sammesteds til adskillig anden vor og kronens tjeneste i denne krigstid skal være optaget og udgivet, da haver vi forskrevne H. P. Klein efter hans underdanigste ansøgning og begæring tilbørlig rente af bægge hovedstole fra assignationernes dato nådigst bevilget, indtil han betalt vorder. Ti bede vi eder og nådigst ville, at I det og således til den ende på assignationerne antegner. Desligeste eftersom vi samme tid nådigst haver bevilget os elskelig, hæderlig og højlerd dr. Hans Svane, superintendent over Sællands stift, jordegods i Roskilde og Svenstrup len for den ene af bemeldte tvende assignationers summa, næmlig den på 5040 rdl. 3 ort 8 sk. lydendes efter vores til eder udgangne nådigste befalings indhold, og bispen derimod H. P. Klein for samme summa haver at fornøje, da bede vi eder og nådigst ville, at I forbemældte assignation på de 5040 rdl.

¹⁾ *Sæll. Miss.* 1659 nr. 255, jfr. „Kbhvns Dipl.“ V. 595. — ²⁾ *Sæll. Miss.* 1659 nr. 309, jfr. *S. M.* $\frac{15}{10}$ 59 nr. 1450, $\frac{21}{10}$ 59 nr. 1489, $\frac{28}{3}$ 60 nr. 297, $\frac{5}{10}$ 60 nr. 1157, jfr. „Kbhvns Dipl.“ V. 598. — ³⁾ Ekstraktprot. over udlagt jordegods 1651-70 fol. 58, jfr. fol. 441-42. „Fornævnte gods er igen indløst så nær som endnu forbeholden for 296 rdl. 2 alb.“ — ⁴⁾ *Sæll. Miss.* 1659 nr. 1142.

3 ort 8 sk., imod hvis gods forskrevne dr. Hans Svane derfor underdanigst haver begæret og ladet beregne, lader konferere og likvidere, så det ene kan gå op med det andet. Dermed sker osv.“¹⁾).

Brasch giver os en noget nærmere oplysning om forholdene ved Højstrup og Jungshoved: Den gamle Højstrup hovedgard blev omkring 1621 udstykket i fire bøndergårde: 1) på 34 tdr. 2 fdk. 2 alb. hartk., 2) på 25 tdr. 4 skp. 2 fdk., 3) på 28 tdr. 3 sk. 3 fdk., og 4) på 22 tdr. 2 fdk.²⁾. ¹¹/₉ 1661 indberetter lensmanden Jørgen Reedtz: „Udi den sidstforleden krigstid haver Hans Pedersen Klein fået til pant her udi lenet af det bedste og ringest skyldende hartk. 288 tdr. 4 sk. 1 fdk., og det for 5872 rdl.s forstrækning efter kgl. M.s pantebrevs lydelse, dat. Kbhvn ²³/₃ 1659, i samme summa regnet noget gods udi Vordingborg len, som kan være „ohngesfær“ mod en 14 tdr. hartk. Til samme gods ligge skove takserede for 390 svins olden, hvilke ikke endnu, såvidt mig vitterligt, ere betalte eller anslagne for nogen betaling, mens [han] nyder dem alligevel og haver dem i fuld disposition.“ Det var de fire Højstrupgårde foruden en mængde spredte gårde i Stevns og Fakse herreder . . . For en anden fordring på 5040 rdl. begærede han Jonshoved slot med tilliggende bøndergods i pant; men, uagtet der i den anledning udstedtes ordre af ²³/₈ 59, gik det dog tilbage igen, og H. P. Klein fik anvisning på nogle toldsteder i Norge. Da dette pant intet indbragte, tilbød biskop Svane at ville indfri denne fordring for kronen, og fik da det oven omtalte gods. Også af pantegodset i Tryggevælde len blev Klein udløst, og Aksel Sehested fik en del af det, men, da han gjorde opbud, kom Klein atter i besiddelse af det³⁾. Men Jokum Irgens havde 1664 købt Gjorslev med alt kronens gods i Ringsted og Stevns herreder, derimellem de tre af Højstrupgårdene, og ²¹/₁₁ 65 afkøbte han ligeledes Klein den 4de af gårdene⁴⁾, ligesom Iver Krabbe til Vemmetofte allerede 1663 havde afkøbt ham en gård og et hus i Stubberup⁵⁾, der ligeledes hørte til hans pantegods.

¹⁾ *Søll. Tegn.* ¹/₁₀ 1659 nr. 1389, fol. 468-69, jfr. „Kbhvns Dipl.“ V. 662-63.

— ²⁾ *Brasch*, „Vemmetofte“ I. 201. — ³⁾ ssteds s. 211-13. — ⁴⁾ ssteds s. 216-17. — ⁵⁾ ssteds s. 178.

Hertil skulle vi føje, at den rente, som beregnedes ham af de tvende kapitaler fra $14\frac{1}{2}$ 58 til $14\frac{1}{10}$ 59, udgjorde 216 rdl. 2 ort 5 sk.¹⁾; at $18\frac{1}{12}$ 1660 fik Jörgen Friis og Oluf Rosenkrantz ordre til at gøre endelig ligning på, hvor megen indkvartering der tilkommer Klein at holde på hans pantegods i Stevns herred²⁾; samt at det $81\frac{1}{12}$ 63 ved et åbent brev befaledes, at den på Højstrup boende herredsfoged Jörgen Mågensen Mørk skal uden modsigelse rette sig efter indholdet af kongens skøde til Klein, så at denne kan nyde samme gård og gods med fred herefter³⁾; og at det $15\frac{1}{6}$ 64 pålagdes justitssekretær Mårten Lavritsen (Scavenius) at levere fra sig den memorial, som Jörgen Mågensen har fra sig leveret, og som Klein vil lade ham tiltale for⁴⁾.

I rentekammerets anvisningsbøger for 1660 anføres han endnu stadig for adskillige indvisninger på norske toldintrader, hvis det da ikke skulde være hans fætter af samme navn⁵⁾. — $13\frac{1}{6}$ 60 opgår hans krav for ydede forstrækninger i tiden mellem $24\frac{1}{5}$ 59 og $7\frac{1}{4}$ 60 til i alt 5094 rdl. 3 ort $16\frac{1}{2}$ sk.⁶⁾. — $5\frac{1}{10}$ 60 „haver han bekommet gods til pant i Kbhvns slots amt for 1587 rdl. $14\frac{2}{3}$ sk.“, derimod har han „indleveret og ladet afskrive“ tvende Sten Brahes og Holger Vinds beviser af $30\frac{1}{10}$ 59 og $12\frac{1}{9}$ 60 på forstrækninger til garnisonen⁷⁾. Ifølge Rasmussen⁸⁾ var det i Mørkhøj by, han for den nævnte sum fik „noget jordegods“ i pant, mens Arend Berntsen for $2719\frac{1}{2}$ rdl. fik elleve garde i Husum. „De til sikkerhed for disse fordringer som brugeligt pant stillede ejendomme vare imidlertid under krigen blevne aldeles ødelagte, så at de ingen indtægter gave, og renterne af lånet bleve ej på anden måde betalte.“ Derfor sålgte panthaverne sine fordringer til general Hans Schack.

Henved tre år senere indgav Klein følgende, i flere henseender interessante, „*memorial*“, som vi derfor skulle gengive bogstavret⁹⁾:

¹⁾ „Afrengninger“ osv. $29\frac{1}{10}$ 59, H. 27. — ²⁾ *Sæll. Miss.* 1660 nr. 1378. — ³⁾ *Sæll. Reg.* 1663 nr. 210. — ⁴⁾ *Sæll. Miss.* 1664 nr. 256. — ⁵⁾ Protokol TT fol. 38 flg. — ⁶⁾ „Afrengninger“ osv. 1660 fol. — ⁷⁾ „Ekstraktprotokol“ osv. „Dette gods er afstanden til kgl. majt d. 7. jan. 1671 ved oberstlöjtnant Detlef Ramels skøde.“ — ⁸⁾ *O. F. C. Rasmussen*, „Gisselfeld“ s. 136-37. — ⁹⁾ Skatkammerets „Diverse sager.“

„Stormechtigste Höybohrne Konning
Allernaadigste Herre

„1. Eftersom Ederss Kongl. Ma: loed formane Borgerskabett deeris Eed och plicht at efterkomme, der sidste indfald skeede, da om at *animere* mine Medborgere, loed ieg mig strax finde paa Wolden selff fiortende døchtige Karle, som ieg holdt *continue* paa min egen Bekostning udj dend dyre tiid, om at lade see min skyldighed inod min Naadige Herre och Konningh.

„2. For det andet, min Plicht at beuise udj Beleyringis Thid, vdsat mig ved min *Credit* udj stor giæld, langt høyere som mine Middeller kunde thillstrece, huorfor ieg nu søgiis dagligenn. Jeg kand sige med een goed samvittighed och beuise, at ieg vdsatte aff mit goedtz, och gaf Maanetz-Rendte aff een deehll, det ieg forstrachte..

„3. For det tredie eftersom ieg aff Borgerskabet er weldt thill Formand for die 32 Mend, haffuer ieg altid søgt det gemehne Beste, thill Ederss Kongl. Ma: *intresse*, som Stadtz-Obristen och samptlige 32 Mend er witterligt, och skall widne med mig; Enddog liedet er hid indtill vdrettet.

„4. For det fierde er mig paalagt at vere Formand for Kiøb-mendene, huorfor ieg haffuer, uden Een dansk Skillings Nytte for mig, mæss forsømmet mig meget thill Skade. Dog efter min skyldighed flittig søgtt at afverge Vnderseff och egen Nøtte udj Handell och *Trafique*, som forringer Borgerschabet, och Ederss Kongl. Ma: *intresse* der ved merchelig sveckess. Thi Gud skall widne med mig. Jeg søger ey andet efter Eed och plicht, end min naadige Kongess *intresse* kand fordress, Enddog u-venner noget hindress, som muegligt det vell iblant thill det werste vdtolcher for Eders Kongl. Ma. och *Ministris*, som ey andet kand wiede, förend det bliffuer *demonstrerit*, Medens motte de giffue det under deriss hender, och ieg haffue dend Naade at svare der till, vill ieg vnderdanigst formoede, Jeg bleff vnd-schylldt, thi ieg indtet andet efter min pligt haffuer søgtt, som det gemehne beste, huor ved Ederss kongl. Maytts *intresse* kunde befordres.

„5. For det fembte waar ieg paa Byenss weigne, som Formand for di 32 udwalt, der Gud behagede forandringh [sål!], och med flid efterkom min schyldighed, och der andre af Stenderne udj *compagniet* holdt sig thillbage, wegrede sig och iche wille, da gick ieg med Stadtz Obristen, bar det Kongl. Huuses arffue thill boed [ø: tilbudet om arveregering] thill Rigens Hoffmester, Huorfor ieg endnu haffuer hemmelige store u-Wenner, som mig er advarit, och i gierningen fornohmen, at de gierne saae min forderffuelse, medens nest Gud haffuer ieg dend thillforsicht, min Naadige Herre och Konningh for-bliffuer med Hyldist och kgl. Naade beuaagenn.

„Ønsker Eders Kongl. Ma: med gandsche Kongl: Arffuehuus Et langvarigt og fredeligt Regimente, och altid under dend høyeste protection,

„Hafniæ denn 12 July
A^o 1663.

Eders Konngl. Maytts
Effter Eed och plicht
Allerunderdanigste throe Borger
alltid

Hans Petersen Klein.*

Hos denne memorial findes to vedlagte suplikker fra Klein, dagtegnede: „Hafn. 18 Decbr. 1660“ og: „Kbhvn 30 Decbr. 1661“, bægge sendte fra kansellet til skatkammeret til videre kgl. resolution (²⁴/₁₂ 60 og ¹⁸/₁ 62). De angå hans fordring for forstrækninger til hofholdningens og flådens fornødenhed. Af 8424 rdl. 3 ort stod der ³⁰/₁₂ 61 endnu tilbage 4319 rdl. — I skatkammerets kassebog for 1665 står han atter opført blandt kongens gældnere med 3702 rdl. 1 $\frac{1}{4}$ 7 sk.¹⁾. — En snes uger efter hans død vilde man gøre afregning med hans bo, og man udfandt da, at han i ni poster havde 10,726³/₄ rdl. 12 sk. tilgode hos regeringen²⁾, efter at man først havde fradraget 4000 rdl. (foruden 370 rdl. renter), som han „efter kgl. majts tilladelse havde overdraget til Jokum Irgens“, hvem de altså skulde godtgøres³⁾. Bag på afregningen findes noteret: „kvitteret ⁵/₅ 1668“, men, som vi i det følgende skulle se, var regnskabet ingenlunde hermed endelig opgjort.

Klein havde imidlertid mellemværende med mange andre end regeringen. Vi skulle nævne nogle eksempler, idet vi samtidig medtage enkelte sager af blandet Natur. ²³/₂ 63 udgik der kommissorium til Hans Nansen, Kristoffer Hansen o. fl. i en sag mellem Klein og Hans Pedersen Blad angaaende noget på grund af „fiskeriets afslag“ i Island efterliggende gods i Stappers havn 3: Stapi havn⁴⁾. — ¹⁴/₁₁ 63 får Klein tilladelse til, imod toldens erlæggelse, at indføre til Kbhvn hundrede stakkede favne brænde-

¹⁾ „Bortskyldig gæld“ fol. 72 flg. Mellem de øvrige gældnere opføres her endvidere følgende rigsdagsmænd: Hans Jörgensen (Husum) 63 rdl. 3 mk. 22 sk., Isak Movritsen 7 rdl. 8 mk., Kristoffer Hansen 918 rdl. 3 mk. 12 sk., Peder Martensen 2063 rdl. 3 mk. 21 sk., Oluf Hansen (Svane) 2809 rdl. 5 sk. — ²⁾ „Afregninger“ osv. H. 27. — ³⁾ *Søll. Tegn.* ²⁷/₈ 1665 nr. 308. — ⁴⁾ *Søll. Miss.* 1663 nr. 76 a.

ved fra Præstø¹). Et mellemværende med Jokum Irgens have vi nys nævnt. — $\frac{8}{9}$ 66 udgik et missive angående deling af noget jordegods mellem Klein og flere andre, der havde penge tilgode hos den kbhvske handelsmand Nils Ágesen eller Auchsen²), som $\frac{19}{10}$ 65 havde fået kgl. skøde på Løvel, Skals og adskillige af Lavrentii præbender i Nörrejylland³). — $\frac{12}{9}$ 66 afsagde højesteret dom i sagen mellem H. P. Klein og Erik Kaas til Bremersvåld, fordi denne sidste ikke har holdt sin kontrakt om en del korns levering til at indfri sine forsikringer med, som Klein er i løfte for. Dommen lyder på, at fuldkommen likvidation uden ophold bör ske mellem parterne, og, hvis E. K. derefter befindes ikke efter sin forsikring at have kontenteret Kl., bör han betale eller og den kyndede maning at holde⁴). Sagen var dog ikke dermed til ende, ti $\frac{23}{10}$ 66 og $\frac{23}{1}$ 67 udgik der missiver om en kommissjon til likvidation mellem Kl. og E. K., at der skal forholdes efter højesteretsdommen og de rigtig oprettede kontrakter⁵). Men heller ikke hermed var sagen sluttet, ti efter Kleins død udgik der $\frac{24}{12}$ 67 stævning til Kaas angående en gældsfordring på 695 rdl. efter obligation og Musseherreds udlægsdom⁶).

— Under krigen gik Klein ikke alene selv på vålden — „selvfjortende dygtige karle“ —, men han rustede også adskillige kaperere. $\frac{14}{5}$ 59⁷) fik han således kaperbreve for skibet „Fortuna“ (kaptejn Jakob „Winskiench“) og for skibet „St. Maria“ (kaptejn Hans „Gierdtzen“, på tolv mand bådsfolk), endvidere $\frac{18}{5}$ 59 kaperbrev for jagten „Assistens Fortuna“ (kaptejn Gert Bomgård, på sejsten mand bådsfolk). Denne urolige, mislige virksomhed gav selvfølgelig dog anledning til adskillige stridigheder. Således fik admiral Henrik Bjelke $\frac{23}{7}$ 59 ordre til at hjælpe ham overfor skipper „Sibi Jorisen af Skalling“, så „han af skibet kan bekomme og mægtig blive dets for en svensk grevindes regning fra Dalarne til Amsterdam bestemte ladning

¹) *Stell. Miss.* 1663 nr. 520. — ²) ssteds 1666 nr. 486. — ³) *Skødeprotokol M.* fol. 188. — ⁴) *H. R. Dombog* 1666 fol. 118. — ⁵) *Stell. Miss.* 66 nr. 605 og 67 nr. 33. — ⁶) Lålands landstingsprot. fol. 58. — ⁷) *Stell. Reg.* 1659 nr. 69.

jærnvarer af 30,000 rdls. værd¹⁾); og det er sagtens den samme ladning, om hvilken det $\frac{7}{8}$ 59 hedder, at Klein „til noget vederlag mod sin af fjenden lidte skade“ fik brev på noget svensk jærn, 1005 stænger og 254 „pellorder“ taget fra en svensk grevinde²⁾, og atter den samme, der $\frac{20}{8}$ fræmkaldte ordren til admiralitetet at dømme imellem „Zebbe Joresen“ (der som hollænder ikke kunde stævnes) og Klein om det svenske jærn, hvilket denne sidste har taget ved sit udrustede skib, som Hans Giertsen fører³⁾. $\frac{19}{2}$ 63 indstævner Klein præsidet, borgmester og råd i Kbhvn for en dom mellem ham og Birgitte, afgangne skipper Hans Giertsens, samt hendes lavværg Peder Villadsen; men $\frac{20}{6}$ 63 dømte højesteret, at Kl. skulde betale enken med segs prosent rente samt for unødigt stævning og omkostninger 50 rdl.⁴⁾. — Allerede $\frac{5}{8}$ 59 havde hans kapere endvidere opbragt „et skiberum“, ladet med rug; og $\frac{10}{8}$ 59 fik han brev på tredieparten af hvis svensk gods, han på flåden kan opsøge⁵⁾. Han havde næmlig på eget kostende ladet sit skib Maria gå ud til flåden, til kgl. tjeneste, og medgivet det en fuldmægtig, som skulde søge efter svensk gods ombord på hollandske koffardiskibe.

— Vi skulle også kortelig betragte Klein som rigsdagsmand, men man må mindes, at der ikke dengang udgaves nogen rigsdagstidende, så det kun er småt og tilfældigt, hvad der er kommet til efterverdenens kundskab om hans som om de andre enkelte mænds rigsdagsvirksomhed. — På rigsdagen sluttede han sig selvfølgelig fuldtud til det øvrige borgerskab, blandt hvis førere han vel endog må regnes. — Da d. 5. okt. den nye stæmpelpapirsforordning udkom, i hvilken adelens forslag helt igennem vare fulgte med tilsidesættelse af bægge de andre stænders, holdt biskop Svane og H. Nansen den følgende dags aften et møde på bispegården med alle sine tillidsmænd, og her blev slagplanen endelig lagt og vedtagen. Om morgenen d. 8. kom forordningen fræm i byens borgermøde, men borgmestre

¹⁾ *Sæll. Miss.* 1659 nr. 1000. — ²⁾ *Sæll. Reg.* 1659 nr. 124; jfr. *Brasch „Vemmetofte“* I. 212 anm. — ³⁾ *Sæll.* 1660 nr. 1130. — ⁴⁾ *Stævnebog* 1663 fol. 46. — ⁵⁾ *Sæll. Reg.* 1659 nr. 129, jfr. „Kbhvns Dipl.“ V, 647.

og råd nægtede at tinglæse den, og borgerskabet (de 32 mænd, af hvis formænd Klein jo var den ene) vilde heller ikke høre den oplæse. Man kunde trøstlig vove denne trods, da kongen underhånden ved Kristoffer Gabel havde ladet sine medsammentvorne vide, at man ikke skulde ænse hans underskrift, hvilken han kun havde givet for ikke at vække mistanke hos adelen. — Næppe var dette borgermøde sluttet, før rigsdagens gejstlighed og borgerstand holdt hver sit særlige møde, der hurtig, som vi vide, gik over til et fællesmøde. Man vilde smedde, mens jærnet endnu var varmt, og udbytte den almindelige harme over den nys udstedte forordning. Sa enedes man da om at vedtage kongehusets arveret til kronen, og endnu samme eftermiddag skulde den underskrevne beslutning overbringes radet. Som vi se af Kleins „memorial“, var der ingen, som havde lyst til at overtage overbringerens hværv. Endelig gik dog Turesen og Klein ind derpa. De fandt den syge rigshovmester sængeliggende, og han havde desuden kun to af radet hos sig. Der blev altså intet udrettet, kun blev brevet afgivet. Men, da rigshovmesteren læste dette, „blev han meget altereret“ og sendte strags bud efter de andre rigsråder. Det samlede rigsråd blev lige så overrasket som rystet, og det rådslog hele natten. Som bekendt strittede det et par dage imod, men, fejgt som det var trods alt sit overmod, faldt det dog sluttelig til føje, og — kongen havde ved „de ufrie stænder“ ført sin krig igennem. — Af det følgende tyvemandsnævn blev Klein ikke medlem; kongen vilde rimeligvis ikke lade Kbhvn alt for stærkt repræsentere; Kl. behøvedes heller ikke, hvor allerede Svane, Nansen, Kristoffer Hansen og Turesen havde sæde.

— Af det lidet, vi have kunnet meddele, vil man visselig skønne, at Klein var en virksom, en agtet og indflydelsesrig mand. Han var desuden en velhavende mand, om end mulig hans arbejdslyst og ivrighed kunne have bragt ham til at strække sig noget videre, end hans pengekræfter i disse vanskelige tider skulde have tilladt ham. At handle med hin tids adelsmænd var af mange grunde en betænkelig sag; at lane kongen penge var netop lige så betænkeligt; og selv at overtage værgemål for

borgerlige børn kunde være farligt nok. — Foruden alle de mange panter og foruden de allerede nævnte tre byggegrunde ejede han endnu: en gård i Snaregade (1661 grundskat 800 rdl.; den var en del af det nuværende Assistenshus), en gård på Vestergade (grundskat 250 rdl.; den er det nuværende nr. 32), et hus i Magstræde (grundskat 70 rdl.) og vistnok endnu et par flere. Men han døde i sin kraftigste alder, midt under sin rastløse virksomhed, d. 13. desbr. 1667¹⁾, kun femti år gammel (lidt over eller lidt under), tyveto måneder efter at han var bleven en af byens rådmænd. D. 21 desb. blev han jordet i Holmens kirke.

Som det synes var han först gift med en syster til borgmester Hans Sörensens kone²⁾, men hun må tidlig være død, og hendes navn og byrd kende vi lige så lidt som hendes systers. — „3die søndag efter påske, som var d. 1. maj 1653“, havde han ifølge sin morbroders optegnelser³⁾ bryllup med *Magdalene Mågensdatter*, hvis byrd er os lige så fremmed⁴⁾, og om hvem vi endnu kun vide, at hun ²⁷/₁₁ 1658 stod fadder til byskriver Arend Berntsens søn Lavrits⁵⁾. — Efter hendes mands død vare hendes pengeforhold en del vanskelige. At få sit tilgodehavende hos regeringen var i hine dage jo næsten umuligt. Som alt fortalt havde der ⁵/₅ 68 fundet et slags opgørelse sted, men ²⁰/₁₀ 70 faldt der en kgl. resolution på Kbhvns magistrats „allerunderdanigste supplikation“ anlangende H. P. Kleins enke, som de på hendes vegne allerunderdanigst er begærendes at måtte bevilges tvende borgere at gøre udlæg til hendes kreditorer

¹⁾ „Kbhvns Dipl.“ VI, 116. Nar Hjöring („Dipl.“ V. 743) 1668 nævner ham som den attende i rækken af byens daværende rådmænd, er dette altså en fejl. — ²⁾ O. Nielsen, „Kbhvns Hist.“ V, 439. — ³⁾ V. Klein. Frue kirkebog har „dominica oculi“ (d. 13. marts), men denne er uidentivl forlovelsesdagen. — ⁴⁾ V. Klein. Ved en misforståelse (som han dog har rettet i „Biog. Lex.“ IX. 216) har O. Nielsen i „Kbhvns Hist.“ kaldt hende Magdalene Nilsdatter. Det var ikke *vor* Klein, men hans navnefætter Hans Pedersen („Johan Peitersen“) Klein, assessor i admiralitetets kollegiet, foged på Island og islandsk købmand (f. 1633, † 1687), der også havde mange penge tilgode hos kongen (²⁴/₉ 1664 således 20,000 rdl.), — det var ham, som ³⁰/₉ 65 fik bevilling til at lade sig vie i huset til Lene Nilsdatter Ib fra Bornholm, med hvem han så holdt bryllup ²²/₁₀ s. å. — ⁵⁾ Egenhændig optegnelse af *Arend Berntsen* i et eksemplar af „Gudelige Betragtninger“ på det store kgl. bibliotek.

udi hvis mobilier og andet, som findes i stervboet efter hendes salige mand, — og resolutionen, stilet til „statskollegiet“, lød: „at I herom eders allerunderdanigste betænkende med forderligste til voris videre allernådigste resolution indstiller, både hvad for besked I formener på denne Magdalene Hans Persen Kleins hendes sag så vel som og helles udi andre deslige tilfæld til bemældte borgmestere og råd med billighed kunde og burde at gives“¹⁾. Og $\frac{9}{8}$ 71 forlangtes der atter en betænkning af kommersekollegiet i anledning af de forstrækninger, hendes afdøde mand havde gjort hoffet, men, hvad det alt førte til, kunne vi ikke sige.

Mange andre forhold kunde være vanskelige nok for en enke at klare. Således måtte hun blandt andet $\frac{27}{2}$ 68 stævne præsident, borgmestere og råd i Kbhvn for en dom mellem hende på den ene side og Lisabet sal. Albrekt Dysseldorfs*) samt Kirsten sal. Tord Andersens**) på den anden side, angående Tomas Karstensens værgemåls aflevering, eftersom hun kun er tildömt halvparten af hans fædernearv fra sig at levere til de to nævnte kvinder, „som syskinde og arvinger efter foreskrevne Tomas Karstensen, der hun dog formener, at det tilsammen bör under ét at følge.“ Højesteret dönte $\frac{10}{6}$ 68: Efterdi Tomas Karstensen ikke efter loven er kommen til sin værge, da hans moder giftede sig igen, mens nu er, til han ved døden afgik, bleven af moderen underholden, da bör moderen at nyde det, skiftebrevet hende tillægger, næmlig simpel rente af myndlingens kapital, imod den bekostning, på sönnen er gået, hvorimod hun efter kgl. mandat til kontribution skal svare, og H. P. Klein som formynder alene at godtgøres den 3die part af hvis som tilovers bliver af de 50 rdl., som moderen skulde årlig lægge til sönnens kapital, indtil han blev tolv år, når derfra i lige måde kontributionen tages.“ Hvad de tre omtvistede nævninger angår, da, efterdi de ikke findes faderen, Karsten Tommesen, at have tilhört, da bör lagmanden, Johan Didriksen***), efter egen for

¹⁾ „Kbhvns Dipl.“ VI. 552. — *) Vinhandler i Kbhvn, ejer af flere gårde og en af stadens 32 mænd. — **) Om ham se Hans Jörgensen Husum, Pers. Tidssk. 3. IV. 224-41 og flere steder. — ***) Tomas Karstensens stiffader, forhen lagmand i Stavanger, nu brygger i Kbhvns Farvergade.

højesteret gjorde erbydelse, de vedkommende fornøjelse derfor at gøre, og det udi rede penge. „Belangende de arveparter, som Malene sal. H. P. Kleins prætenderer at vil være skilt ved, dennem bør de vedkommende af hende efter tilbørlig overlevering uden ophold at annamme, og, efterdi formynderen haver haft skellig årsag til hvis proses, som i denne sag er ført, da bør omkostningen ikke at komme dennem til nogen udgift, mens Karsten Tommesens arvinger, dog at den efter billighed sker¹⁾. — Der synes her at spilles på et slægtskab? svågerskab? med Klein? og adskillige, måske endog med H. J. Husum, men vi kunne ikke klare det.

Allerede $\frac{20}{3}$ 70 var der beskikket to mænd til at skaffe hendes gældnere udlæg i hendes løsøre osv. $\frac{8}{3}$ 71 fik hun bevilling til for højesteret at indstevne en sag mod kgl. generalbogholder Johan Stenkuhl. Den angik en kvation på 500 rdl., og i sit indlæg omtaler hun „mine fattige børn“ [hvad dog næppe må tages bogstavelig] og „ruine mange små børn“. Hun vandt imidlertid sin sag ved højesterets dom af $\frac{3}{7}$ 71. Hun nævnes endnu jævnlig som ejer af gardene i Snaregade og Vestergade, og $\frac{19}{3}$ 72 fik hun bevilget udlæg i norsk jordegods²⁾; men i kæmnerregnskabet for 1673 kaldes hun „udenbys boende“, og gården i Snaregade har hun pantsat til Kirsten Andersdatter, enken efter den rige byfoged Jens Movritsen. 1674 ma hun have sælgt den, da hun nu ikke findes mere i kæmnerregnskabet. $\frac{5}{7}$ 1675 fik hun bevilling til uden foregående lysning at ægte Jokum Ernst Volcher, men i en sag, som hun havde med Jörgen Lautrupp, kaldes hun $\frac{16}{7}$ 83 Volchers enke*); og 1684 holder hun skifte med sine børn³⁾.

— Af Hans Pedersen Kleins børn kendes følgende: 1) *Peder Hansen Klein* (var vistnok af 1ste ægteskab, da han på skiftet nævnes først). Han levede altså endnu 1684, og mulig, men det er højst usikkert, var han den Peder Hansen Klein, islandsk

¹⁾ Stævnebog 1668, fol. 93, dombog fol. 4. — ²⁾ Rentekammeret, kgl. resol. (original). — ³⁾ *V. Klein*. — *) I en sag med Maren Jakobsdatter sal. Lavrits Nielsens kaldes hun $\frac{29}{8}$ 83 „H. P. Kleins enke“. Sagtens har mellemværendet skrevet sig fra Kleins tid.

købmand, som fik borgerskab $13\frac{1}{2}$ 89 og 1694 boede i Strandstræde, men hvis dødsbo $25\frac{1}{11}$ 97 registreredes i Toldbodgade; — eller mulig var han den handelsmand Peder Hansen Klein, der $12\frac{1}{9}$ 98 omtales i vinhandlernes lavsprotokol, og som måske $23\frac{1}{3}$ 1702 havde bryllup i Fruekirke med Maren Jensdatter; — 2) *Mågens Hansen Klein*, døbt i Fruekirke $10\frac{1}{3}$ 1654, ti måneder efter bryllupet, altså ældste barn af 2det ægteskab; levede endnu 1684; — 3) *Dorteas Hansd. Klein*, dt. $19\frac{1}{10}$ 55, † inden 1684; — 4) *Marie Hansd. Klein*, var 1684 gift med notarius publikus Henrik Tidemand; — 5) *Elle Hansd. Klein*, var 1684 ugift. Flere børn nævnes ikke ved skiftet.

Hvorvidt nogen af de mange nulevende slægter Klein nedstamme fra rigsdagsmanden, er højst usikkert. Måske er det tilfældet med professor Vilhelm Klein og hans fem syskinde, men han kender ikke sine forfædre længer tilbage end til sin tipoldefader, skrædermester Hans Pedersen Klein († o. 1694, inden $13\frac{1}{8}$), som dog ikke helt usandsynlig kan have været en søn af vor rigsdagsmands ældste søn, ovenfor anførte Peder Hansen Klein.

Nogle Oplysninger om den adelige Familie Benkestok.

Af Archivfuldmægtig E. A. Thomle.

Jeg har allerede tidligere i dette Tidsskrifts 2. Række Bind IV. S. 124—41 meddelt nogle Oplysninger om den gamle norske Adelslægt *Benkestok*, hvorved det efter Omstændighederne maatte ansees bevist, at *Trond Benkestok* til Jordanger og Hananger ikke, som i den danske Adels Aarvog for 1887 antaget, kunde være en *Søn af Anders Benkestok* til Meløen, men derimod maa have været en *Søn af Lagmanden i Stegen Tord Benkestok* til Jordanger, hvis Hustru og Børn ikke vare kjendte, samt at den *Brynhilde Benkestok* til Hananger og Lunde, der var gift med Hans Teiste til Bjelland, heller ikke, som der antaget, kan have